

Remissvar; Digitaliseringens transformerande kraft – vägval för framtiden

Bakgrund

Näringsdepartementet har inkommit till Örebro kommun med en remiss gällande Digitaliseringskommissionens delbetänkande "Digitaliseringens transformerande kraft – vägval för framtiden" (SOU 2015:91). Kommissionen tillsattes 7 juni 2012 och har haft i uppdrag att verka för att målet i den it-politiska strategin It i människans tjänst – en digital agenda för Sverige uppnås och att regeringens ambitioner inom området fullföljs. Kommissionens arbete har redovisats i flera delbetänkanden tidigare också. I nu remissaktuella delbetänkandet lyfter Kommissionen fram att Sverige står inför ett antal strategiska vägval samt vikten av att det sker ett medvetet arbete med att främja utvecklingen vad gäller digitalisering. Tidigare har man talat om it som en egen typ av verksamhet men kommissionen menar att det nu är viktigt att tala om en generell digitalisering som genom dess omfattning och räckvidd förändrar verksamheter i grunden och som alla är delaktiga i. Digitaliseringen innebär i den meningen en transformerande kraft som påverkar myndigheter, kommuner och landsting, näringsliv, utbildningssystem, intresseorganisationer men också enskilda individer och samhället som helhet. I delbetänkandet kan man läsa att digitaliseringen "...förändrar hur vi gör saker, hur vi upplever saker, hur vi tar oss an uppgifter och hur vi finner lösningar." Den påverkar då även frågor som rör t.ex. tillit och social samanhållning, tillväxt och hållbarhet, välfärd och jämlikhet, trygghet och demokrati.

Kommissionen har definierat sitt uppdrag som fyra olika uppgifter; att genomföra en omvärldsbevakning, att identifiera strategiska områden för digitaliseringen, att utreda behovet av främjande insatser på nationell nivå samt att följa upp arbetet med de regionala digitala agendorna. Förutom generella synpunkter på remissen välkomnar regeringen även kommentarer på den omvärldsanalys som är gjord av utredningen samt kommentarer och synpunkter på de förslag till utredningar som läggs fram i aktuellt delbetänkande.

Kommissionens slutsatser och förslag

Kommissionen lyfter fram sex olika strategiska områden där ett systematiskt arbete bör ske för att svara upp mot de utmaningar och möjligheter som digitaliseringen innebär. För att identifiera de sex olika strategiska områdena har kommissionen valt ett antal utgångspunkter:

- Det hållbara samhället är målet.
- Det offentliga ska vara proaktivt.
- Ledarskap krävs på alla nivåer inom offentlig sektor.
- Innovation och utveckling av näringslivet ska främjas.
- Kritisk massa behöver uppnås.

Utifrån dessa utgångspunkter har sedan de strategiska områdena identifierats vilka är:

- Kontinuerligt statligt engagemang för att främja digitaliseringen i samhället.
- Regelverk som fungerar i och för den digitala omställningen.
- Kompetens för det digitala samhället.
- Infrastruktur som främjar digitaliseringen.
- Datadriven innovation för tillväxt och välfärd.
- Säkerhet och integritet i en digital värld.

Inom respektive strategiskt område ger utredningen sedan förslag på åtgärder som den bedömer nödvändiga för att främja utvecklingen eller hantera utmaningar inom digitaliseringen.

Nedan följer en genomgång av kommissionens förslag till åtgärder inom respektive strategiskt område och Örebro kommuns kommentarer till föreslagna åtgärder. I remissvaret kommenteras i första hand de förslag som på ett tydligt sätt berör Örebro kommun. Utöver dessa finns flera förslag på t.ex. utredningar eller att uppdrag ska ges till olika statliga myndigheter som i en förlängning skulle kunna påverka kommuner men där dessa effekter inte är tydliga. Dessa kommenteras ej på annat sätt än att Örebro kommun ser det som positivt att utredningen arbetat brett och ger förslag inom flera olika områden som påverkar digitaliseringen i Sverige.

Strategiskt område 1: Kontinuerligt statligt engagemang för att främja digitaliseringen i samhället

Kommissionen menar att det under senare år växt fram nya former för styrning beroende på att många politikområden idag mer kan kännetecknas som tvärsektoriella eller horisontella och att statliga insatser därmed blir beroende av andra aktörers insatser inom ett område. Styrningen handlar då mer om olika främjande insatser, s.k. mjuk styrning. Just it-politik eller digitalisering brukar beskrivas som ett politikområde där det pågår en rad olika aktiviteter som på olika sätt driver utvecklingen framåt. Genom att använda sig av olika former av mjuk styrning och att arbeta med ett kontinuerligt statligt engagemang kan, menar kommissionen, digitalisering främjas i samhället.

Utredningens anser att regeringen bör säkerställa en kontinuitet från offentligt håll i insatserna för digitalisering. Främjandearbetet bör ordnas stabilt och uthålligt. Utredningen föreslår att en utredning tillsätts med uppdraget att ta fram ett förslag för organisering av det nationella främjandearbetet och det kontinuerliga statliga engagemanget.

Utredningen föreslår vidare att Statistiska centralbyrån ges i uppdrag att göra en översyn av vilka statistikområden inom den officiella statistiken som påverkas starkt av digitaliseringen samt lämna förslag på hur statistiken bör utvecklas för att bättre fånga långsiktiga effekter av digitaliseringen.

Örebro kommun instämmer i att statliga insatser på området bör ha en uthållighet och att det är viktigt att offentliga aktörer aktivt går före och investerar i digitaliseringen av samhället. Den nationella nivån bör i detta sammanhang ta en ledande roll genom att stödja lokala och regionala aktörer och möjliggöra utvecklingen i alla delar av landet. Risken är annars att digitaliseringens utveckling kommer ta väldigt olika former i olika delar av landet och att digitaliseringen, framförallt inom olika välfärdssektorer, inte får den likhet i landet som är eftersträvarsvärt. Det är viktigt att alla medborgare kan ta del av digitaliserade tjänster på ett likvärdigt sätt. Likaså instämmer Örebro kommun i att det är viktigt för möjligheten att införa effektfulla åtgärder att det finns tillgänglig statistik som visar hur digitaliseringen påverkar samhället. Nationell statistik kan driva på utvecklingen i de delar där digitaliseringen av olika anledningar inte utvecklas på ett eftersträvarsvärt sätt, både geografiskt och områdesspecifikt.

Strategiskt område 2: Regelverk som fungerar i och för den digitala omställningen

Utredningen ser att det inom vissa områden finns risk att utvecklingen påverkas negativt av olika typer av hindrande lagstiftning. Utredningen föreslår att en utredning tillsätts med uppdrag att göra en kartläggning över digitaliseringsförsvårande lagstiftning i samhället. I delbetänkandet framhålls också kort att utvecklingen även kan innebära att vissa områden behöver stärkt reglering allt eftersom att nya fenomen utvecklas.

Örebro kommun ser positivt på en sådan översyn och framhåller vikten av att även lagstiftning som styr kommunernas arbete ingår i en sådan översyn. Det är också viktigt att den föreslagna utredningen kring regelverk också får ett uppdrag att se över vilka områden som kan behöva stärkt reglering. Ett exempel är tillgänglighetsfrågor för personer med funktionsnedsättning där digitaliseringen i vissa sammanhang kan innebära försvårande omständigheter.

Utöver en översyn av regelverk föreslås också att utredningar tillsätts som ser över arbetsrätt och konsumentlagstiftning samt socialförsäkringens nuvarande utformning. Örebro kommun ställer sig positiv till att dessa aspekter ges en översyn.

Strategiskt område 3: Kompetens för det digitala samhället

Utredningen pekar på behovet av att stärka kompetensen runt frågor som rör digitalisering. Utredningen pekar på såväl arbetstagare som ledare inom olika verksamheter. Kommissionen föreslår att ett kompetenslyft ska göras för ledare i kommunal verksamhet och att regeringen bör anslå medel för detta.

Örebro kommun ställer sig positiva till detta och instämmer i utredningens påpekande att kommunerna har en stor betydelse för digitaliseringens utveckling, framförallt inom olika välfärdstjänster. Det är också i stor utsträckning kommunerna själva som avgör takten på digitaliseringen. För att få en mer enhetlig utveckling är det positivt att centrala medel för kompetensutveckling anslås. Det är också som kommissionen skriver att förmågan att se såväl möjligheter som utmaningar förutsätter kompetens och kunskap. Om digitaliseringen ska kunna användas som den positiva kraft den kan utgöra behövs en stärkt kunskap på alla nivåer. Inte minst är det viktigt att stärka kvinnors inflytande över digitaliseringen av samhället. Kommunen vill dock betona att det är viktigt att understödja en mer jämställd könsbalans inom alla de områden som transformerar samhället och att det är viktigt att insatser sker även i tidig ålder för att stärka flickors möjligheter att både intressera sig för och att påverka inom detta område. Örebro kommun föreslår att en utredning tillsätts där även möjligheterna att från nationell nivå stödja ett arbete i tidig skolålder ses över just med fokus på flickors intresse för frågor som rör digitalisering.

Övriga förslag som läggs av kommissionen gällande kompetens rör inte i första hand den kommunala nivån. Örebro kommun instämmer dock i flera av förslagen. Övriga förslag är att inrätta ett incitamentsprogram för fler kvinnor i högre it-utbildningar, att ett samverkansråd inrättas för digitala jobb för att därigenom kunna skraddarsy it-utbildningar på högskolenivå, att Tillväxtverket får i uppdrag att inrätta ett program för att främja näringslivets digitalisering samt att det sker en genomlysning av arbetsmiljö i den digitala ekonomin.

Strategiskt område 4: Infrastruktur för att främja digitalisering

Här lyfter utredningen framförallt fram digital posthantering. Det är viktigt att sådan lösningar börjar användas på bredare front. Samtidigt är det ute i kommunerna som utbyggnaden av infrastruktur i form av t.ex. fiber sker vilket ska möjliggöra att satsningar på t.ex. digital post kan bli verklighet.

Örebro kommun tycker initiativet är bra med att statliga myndigheter går före och erbjuder digitala tjänster på olika sätt. Kommunen vill dock framhålla att staten också i större utsträckning behöver bistå kommunerna i utbyggnaden av den fysiska infrastrukturen, framförallt på landsbygd och i

glesbygd. Det är en förutsättning för att alla som vill ska kunna ta del av allt mer avancerade tjänster. En väl utbyggd infrastruktur är också en förutsättning för att kommunerna ska kunna ta vid och utveckla sina egna tjänster som digitala tjänster. Förutsättningarna för att skapa den nödvändiga infrastrukturen ser väldigt olika ut i olika delar av landet och även här bör den nationella nivån ta ett ansvar för att utvecklingen sker på ett eftersträvaisvårt sätt.

Strategiskt område 5: Datadriven innovation för tillväxt och välfärd.

Inom detta område ges förslag till statliga myndigheter och förslagen berör i mycket liten utsträckning kommunerna. Örebro kommun ser dock nyttan med att kunna använda de mycket stora datamängder som genereras i dagens samhälle och att bearbetning och analys av sådana material kan bidra till ny kunskap, främja innovationer och skapa ekonomiska värden. Örebro kommun ser det som positivt att detta uppmärksammas och att ett uppdrag ges till Vinnova att utveckla ett förslag till en nationell strategi. I ett sådant uppdrag bör dock frågor om säkerhet och integritet uppmärksammas.

Strategiskt område 6: Säkerhet och integritet i en digital tid

Utredningen lyfter fram att säkerhet och integritet är långsiktigt strategiskt viktiga frågor i ett allt mer digitaliserat samhälle. Då andra arbeten (utredningar) pågår inom detta område lämnar dock utredningen inte några specifika förslag.

Örebro kommun instämmer i betydelsen av säkerhet och integritet och vill betona att det inte minst gäller inom många av de välfärdssektorer som kommunerna arbetar inom. Det är viktigt att dessa frågor uppmärksammas i alla de utredningar som utifrån olika uppdrag ser över frågor kopplade till digitaliseringen.

Synpunkter på utredningens omvärldsanalys

Örebro kommun uppfattar omvärldsanalysen som genomarbetad och relevant. Kommunen lämnar i övrigt inga synpunkter på omvärldsanalysen.

För Örebro kommun

Kenneth Nilsson (S)

Kommunstyrelsens ordförande